

Harcok és békekötések Pomerániától Nápolyig

Károly Róbert külpolitikája

Az első magyar Anjou uralkodónak nem csak az országon belül kellett hadakoznia a hatalma megerősítéséért, hanem a határokon kívül gyakorlatilag minden irányban. Szövetségkötésekkel és hadjáratokkal szilárdította meg Magyarországi területi épségét.

Lokietek Ulászló 1314-ig egyesítette Lengyelországot, és 1320-ban lengyel királlyá koronáztatta magát. A lengyel uralkodó Sziléziáért a cseh királlyal harcolt, aki a lengyel királyi címet is felvette, jelezve a lengyel trón iránti igényét. A lengyel királynak Pomerániáért a Német Lovagrenddel kellett háborúznia. Ulászló a németek és a csehek elleni háborúiban Károly Róbert segítségét kérte, aki 1320-ban feleségül vette a lengyel király lányát, Piast Erzsébetet, aki ezzel Károly negyedik felesége lett.

Károly Róbert viszonya a Habsburg uralkodócsaládhoz

Károly Róbert hosszú ideig jó viszonyt ápolt a Habsburg-családból való osztrák hercegekkel, akik az ő királyságát támogatták Ottó és Vencel trónkövetelőkkel szemben. Ő viszonzásul támogatta az osztrákok német királyi ambícióit. 1322-ben beleszólt a német belviszályokba, segítséget küldött a Szép ragadványnévvel illetett, III. Frigyes osztrák hercegnek IV. Lajos német király ellen, de a mûhdorfi csatában vereséget szenvedett. A Habsburgokkal való viszony azért romlott meg később, mert az osztrákok ígéretük ellenére nem adták vissza a megszállva tartott Pozsonyt és Murakózt. Ugyanakkor támogatták a Kőszegieket, a nyugati határszél tartományurait, akik 1326-ban a délvideki Babonicokkal együtt ismét fellázdak ellene. Károly Róbert ekkor kezdett az osztrák hercegek helyett Luxemburgi János cseh királyhoz közeledni, ami 1327-ben Nagyszombatnál személyes találkozásukhoz vezetett. Itt a közös pénzrendszerrel is megállapodtak. A találkozó után János rögtön Sziléziába ment, hogy onnan Ulászló fővárosa, Krakkó ellen vonuljon. Károly Róbert fenyegető hangú üzenetére János elállt a támadástól, de szövetséget kötött a Német Lovagrenddel. 1328-ban Károly Róbert és a cseh János király közös hadjáratot indítottak az osztrák hercegek ellen, akik még az 1328-ban megkötött békeszerződésben megígérték Pozsony és a Muraköz visszaszolgáltatását. Ennek ellenére csak Pozsonyt adták vissza Magyarországnak. 1329 és 1332. között Lokietek Ulászló nehéz harcokat vívott a Lovagrenddel. Ebben a háborúban Károly Róberttől jelentős katonai segítséget kapott. Ebben az időszakban János cseh király is megtámadta Lokietek Ulászlót. Károly kénytelen volt kibékülni az osztrák hercegekkel, és 1331 őszén felvonult a cseh határra, mire János király kénytelen volt

visszavonulni országába. 1332-ben a cseh uralkodó békét kötött Károly Róberttel. János király a béke értelmében visszaadta Magyarországnak a Csák Máté egykori csehországi hive, Cseh István által megszállva tartott Holics és Berencs határvárait.

A visegrádi találkozó (1335)

Károly Róbert 1332 után arra törekedett, hogy kibékítse egymással a cseh és a lengyel királyt. Lokietek Ulászlónak 1333-ban bekövetkezett halálát követően fia és utóda, Nagy Kázmér is elfogadta Károly Róbertnek a cseh királlyal való kibékülésére vonatkozó ajánlatát. Ilyen körülmények között 1335-ben került sor a visegrádi királytalálkozóra. Nagy Kázmér azért is hajlott a megegyezésre, mert minden erejével országba belső problémái megoldására törekedett, János pedig azért, mert 1335 tavaszán konfliktusba keveredett II. Albert osztrák herceggel, és IV. Lajos német-római császárral is.

Az 1336-as év elején János király betört Osztrák Hercegségbe. Segítségére ugyanazon év májusában Károly Róbert és Káz-

Basarab havasalföldi vajda színleg meghódította neki. Megígérte, hogy seregével együtt hazavezeti.

mér is felvonultak az osztrákok ellen. 1337 nyarán Károly Róbert újra behatolt Ausztriába. A magyar csapatok visszafoglalták a Murakózt és megadásra kényszerítették a Kőszegieket és a Babonicokat. Az osztrák hercegekkel 1337. szeptember 11-én Pozsonyban megkötött béke visszaadta a Murakózt a magyar királynak. 1338-ban a magyar-cseh szövetséget megújították. 1339 júliusában Visegrádon Károly Róbert és Kázmér magyar-lengyel örökösödési szerződést kötött, amely kimondta, hogy Kázmér gyermektelen halála esetén Károly Róbert egyik fia öröklje a lengyel királyi trónt. Az egyezmény következményeként 1370-ben megvalósult a magyar-lengyel perszonálunió. Ennek eredményeképpen a lengyel trónt Károly Róbert fia, a későbbi Nagy Lajos szerezte meg.

Háborúk a szerb királyokkal

Az 1282-ben a szerb trónról lemondott Dragutin István 1284-ben IV. László magyar királytól



A posadai csata ábrázolása a Képes krónikában

megkapta a macsói bánság kormányzását a sói és ozorai bánságokkal együtt. Károly Róbert uralma kezdetén ő, valamint Kotromanic István bosnyák bán és Subic Mladen tengeremléki bán is Károlyt támogatták riválisai ellen. 1316-ban meghalt Dragutin István, és a bánság vezetésében fia, Dragutin László követte, akit Károly Róbert és a pápa is a szerb trónra akart ültetni II. Uros helyett. Ebben a próbálkozásában támogatta őket Kotromanic István, Subic Mladen, valamint a magyar király nagybátyja, Tarantói Fülöp is. Az ellentét alapvető oka a vallási felekezethez való tartozás volt: míg Dragutin István katolizált, addig Uros István (Milutin) az ortodox hitet követte. Eleinte Uros István volt a sikerebb, elfoglalta Nándorfehérvárt és a macsói bánságot, Károly Róbert személyesen vezetett hadjáratot Uros ellen. Visszafoglalta tőle Nándorfehérvárt és a macsói bánságot, de jelöltjét nem sikerült a szerb trónra ültetnie. Bosznia erősítése érdekében Károly Róbert az ozorai és sói bánságot a bosnyák bánra bízta.

A posadai ütközet

1316-tól kezdődően a kun származású Basarab, mint Havasalföld fejedelme, a magyar király hűbérese volt. 1324-ben Basarab meg akarta szüntetni a hűbéri függést, és szövetséget kötött a tirnovói bolgár cárral. 1326-ban támogatta a szörényi bánságba betörő tatár és kun sereget. Befogadta a hatalmától megfosztott erdélyi vajda, Kán László fiait, s megengedte nekik, hogy Havasalföldről többször betörjenek Erdélybe. 1330-ban a Magyarországhoz tartozó szörényi bánságot is elfoglalta. Ekkor Károly Róbert kihasználta, hogy 1330 nyarán Basarab súlyos veresé-

get szenvedett a szerb királytól. A magyar uralkodó szeptemberben visszafoglalta a szörényi bánságot, és októberben meghódította a vajda székhelyét, Argyasudvarhelyt (Curtea de Argest). Ekkor Basarab havasalföldi vajda színleg meghódolt neki. Megígérte, hogy seregével együtt hazavezeti. A királyt és csapatait azonban Posadánál egy szűk völgybe csalták, s a lesben álló csapatai dárdákkal, nyilakkal, szikladarabokkal megtámadták az összetorlódott magyar sereget. Négy napig tartott a kétségbeesett küzdelem. A szorosban a magaslatról támadók számos egyházi és világi előkelőt meggyilkoltak. A halált, Károly Róbert csak úgy kerülhette el, hogy önfeláldozó vitézei – köztük a székelyek is – a saját testükkel fedezték. Közben Dezső, Dénes fia címert cserélt vele. A románok Dezsőt hitték a királynak, s meg is ölték. Végül az uralkodó kitért a bekerítésből, s megmaradt csapatával visszatért Erdélybe.

1331-ben az új szerb király, Dusán István, a középkori Nagy-Szerbia megalapozója, szövetséget kötött a magyar király ellen a havasalföldi vajdával és a bolgár cárral. Rendszeressé váltak a határ menti összecsapások. 1339-ben a szerb király elfoglalta a macsói és a kucsói bánságot. Ezeket a területeket csak Nagy Lajos tudta visszafoglalni.

Károly Róbert dalmáciai politikája

Horvátországban és Dalmáciában a három nagy tartományurasság létezett: a Subicoké, a Babonicoké és a Frangepánoké. Ők évtizedekig Károly Róbert fő támogatói voltak. Később ők sem támogatták a királyi hatalom további erősítését.

Zára várát II. András elzálogosította Velencének. Károly

Róbert 1311-ben megtámadta Velencét, és Subic Mladent tette meg a vár grófjának. A Magyarországon katonailag lekötött Károly Róbert nem tudott segítséget küldeni Subic Mladen megvédésére. Ezért Velencével kompromisszumot kötött, melynek értelmében a következőkben egyeztek meg: Zára grófja velencei lesz, de a magyar király névleges fennhatósága megmarad. Mladen ezután a környező térségben garázdálkodni kezdett.

1322-ben két dalmát város, Sebenico és Trau szövetséget kötöttek az őket sújtó Subic Mladen bán és testvérei ellen. Mladen eredménytelenül ostromolta meg a két várat. Közben hűbéresei, akik eddig félelemből álltak mögötte, elpártoltak tőle. Csatlakoztak hozzájuk a Babonicok, valamint Kotromanic István bosnyák bán is. A szövetségesek legyőzték a Subicok két fontos központját. Mladen előbb testvérét küldte Károly Róberthez, majd személyesen járult előbe Horvátországban, és a segítséget kérte. A király azonban elfogadta, és fogolyként Magyarországra vitette. 1323 augusztusában Károly Róbert Gutkeled nembeli Miklóst nevezte ki horvát-dalmát bánná, akit dél felé vonultában a Babonic János és fia fel akart tartóztatni, azonban az új bán legyőzte őket. Közben a Frangepánok Velence és Károly Róbert között ügyesen lavíroztak. Seregükkel kitértek az összecsapás elől. Az 1320-as évek közepétől a dalmát városok egymás után behódoltak Velencének. Károly Róbert nem tett semmit visszaszerzésük érdekében.

Subic Mladen családját Károly a Babonicoktól elcserélt unnavölgyi Zrin várával kárpótolta. A későbbi leszármazók Zrinyi család néven jelentős szerepet játszottak a 16–17. századi magyar történelemben.

Károly Róbert nápolyi politikája

Sánta Károly nápolyi király elsőszülött fiának – Martell Károly calabriai hercegnek – egyetlen fia igényt tartott a nápolyi trónra, s ezért címei között szerepeltette a salernói hercegi titulust. 1328-ban meghalt nagybátyjának, Bölcs Róbert nápolyi királynak a fia, a trón hivatalos örököse Károly calabriai herceg volt. 1329-ben megkezdődtek a tárgyalások a magyar és a nápolyi király között a trón öröklése ügyében. Károly király második fiának, Andrásnak akarta biztosítani a trónt. A pápa – Nápolyi Királyság hűbérura – közvetítésével tartott tárgyalások eredményre vezettek, és 1333 nyarán Károly király a hatéves Andrással együtt Nápolyba hajózott. András eljegyezték Róbert király hét éves unokájával, Johannával. András herceg megkapta a calabriai hercegi címet, és a nápolyi trón hivatalos örökösévé vált. A megállapodást a pápa jóváhagyta. Károly Róbert 1334 elejére érkezett vissza Magyarországra.